

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXII. Cùm dilecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

quæ magni momenti sunt, uti post Innocent. hic Abb. n. 6. & alij admonent.

Ad argumentum Glossæ respondetur; regulam eam in maiore propositione allatam, falsam esse in ijs personis, quæ in iudicio agunt, non proprio nomine, sed alieno. Nam v. g. tutor pro rebus pupilli in iudicio contendere potest per se, vel substitutum procuratorem; licet pleraque eius bonæ absque iudicis auctoritate alienare non possit. Ad l. Ait Prætor, dico, esse casum eum specialem; quod hæres, dum de adeunda hæreditate in deliberatione versatur, sicuti alienare ex hæreditate nihil potest, ita neque in iudicium aliquid deducere; cum hæreditate nondum adita, nec dominium rerum habeat, nec à lege concessam administrationem.

CAPITVLVM XXII.

Cum dilecta.

PARAPHRASIS.

Duæ Moniales monasterij Hesiensis, Regina & Gertrudis, apud Sedem Apost. contendeant super electione Abbatissæ: Regina quidem, quæ erat Custos monasterij, per se, Gertrudis per Procuratorem. Pontifex hanc causam imprimis commendavit Scholastico Hildensi & aliis cum mandato, ut ante omnia in illa perturbatione & litigio Administratorem abbatissæ constituerent, cui subtractorum ex monasterio resignatio seu restitutio fieret. Postea eadem causa demandata fuit Abbati de Remech, & aliis cum simili mandato, ut de subtractorum resignatione in manus Administratoris faciendâ prouideret. Verùm Innocent. III. circa utrorumque iudicum processum, cognitis difficultatibus, decreuit posteriorum iudicum processum infirmandum esse, quia literæ ad ipsos impetratæ subreptitiæ erant, quandoquidem eadem causa prius aliis iudicibus delegata fuerat, nullâ in secundis literis priorum factâ mentione. At verò priorum iudicum processum per se irritum ef-

se, quia illi formam mandati non obseruarunt, sed relicto articulo principali de prouidendo Administratore, & subtractorum resignatione faciendâ, de aliis articulis, videlicet ad electionem Abbatissæ pertinentibus inordinatè cognouerunt: quare denique hanc causam delegat Papa Archiepiscopo Magdeburgensi, ut restitutis Gertrude & aliis quibusdam Monialibus (quæ, uti videtur, ex monasterio eiectione erant) secundum formam mandati Apostolici in negotio isto eum rationis discretionem procedat.

SUMMARIUM.

1. Religiosus regulariter personam standi in iudicio non habet: habet tamen in quibusdam casibus, in quibus potest per se, vel per procuratorem in iudicio stare: Monialis autem tantum per procuratorem.
2. Rescriptum ad lites obreptitiè impetratum non est ipso iure irritum, sed ope exceptionis irritari potest.
3. In scripturis ordo verborum attendi debet, & quod prius precipitur, ante alia expediendum est.
4. Et qui prior nominatur, is censendus est dignior.
5. Dum vacat ecclesia regularis, Administrator interea à Superiore deputari debet.
6. Forma mandati seu commissionis facta obseruanda, alias processus irritus est. Si ea non sit mere iuris communis, sed à delegante de nouo prescribatur, & sit substantialis.
7. Censetur forma substantialis, quando ea in mandato, alio modo, aut in alium finem exprimitur, quàm ius commune requirit.

NOTANDVM I. Licet regulares utriusque sexûs in iudicio per se, vel per alium, ordinariè loquendo, contendere non possint, excipiuntur tamen casus speciales, inter quos vnus est, in causâ electionis suæ ad Prælaturam, aliâque dignitatem vel officium. Alios casus refert Felin. hic n. 15.

& 16. Nauarr. comm. 2. de Regul. n. 65. Sanchez lib. 6. moral. cap. 12. n. 2. & seqq. Quosdam eorum casuum retuli in Theol. moral. lib. 4. tr. 5. cap. 11. Alij verò sunt; Si agatur de valore professionis: aut de eiectione Religiosi, num ea iusta sit; Item si alimenta necessaria, aut expensæ à Monasterio denegentur; Si beneficium seculare, aut etiam regulare, quamuis manuale, & vt obedientiaris aliquis possideat, pro iure suo agere & se defendere potest, sicuti post Rot. Romanam docuit etiam Anton. in c. præced. n. 15. Potest autem in his casibus Religiosus seu per se, seu per procuratorem in iudicio stare, vt notat Abb. hic n. 1. arg. huius textus: Hodie tamen non conceditur Monialibus, vt extra claustrum se conferant, iuris sui prosequendi causa, sed procuratorem mittere debent, vt colligitur ex cap. vn. §. Porro, de statu Regul. in 6.

Porro, quòd regulariter Religiosus personam standi in iudicio non habeat, inde colligunt DD. Quia sui iuris non est; nec dominium honorum habet, ideòq; seruo, aut filiosam æquiparatur, qui in iudicio, absq; patris aut domini sui licentiâ, contendere non possunt, l. vix 53. ff. de iudicijs, l. seruus 6. C. eod. c. vt. de iudic. in 6. Quare aiunt Felin. hic n. 15. Nauarr. cit. comm. 2. n. 64. Sanchez cit. loco n. 9. Si Monachus aliùsue Religiosus vestibus, aliâue re spoliatus sit, non posse eum, absque Prælati licentiâ agere pro restitutione; sed Monasterio competere actionem. Quòd si iniuria illata sit Religioso, non competet ipsi actio: neque condonatio, seu remissio; sed vtrumque ad Prælatum pertinet, præterquam si Prælatum absens sit, & procuratorem nullum reliquerit, prout hæc generatim traduntur de eo, qui in alterius potestate constitutus est, in l. sed si vnus 17. §. Prætor ait, ff. de iniurijs & famos. libellis.

NOTANDVM II. Rescriptum ad lites, obreptitiè impetratum, quia v.g. in eo nulla mentio facta prioris rescripti, non est ipso iure irritum, sed ope exceptionis irritari potest. Ita sumitur ex cap. isto, ver. irritatum, & tradit Glossa in notandis, & ver. ir-

ritum, Anton. hic n. 4. Abb. n. 5. & n. 9. Vbi bene admonet, si agatur de publica vtilitate, vt in casu huius cap. quòd Iudex ex officio processum, etiam parte non opponente, irritare possit, priusquam sententia in rem iudicatam transierit: Idemque sentiendum est, si obreptio notoria sit, prout supra monui in c. super literis, 20. hoc tit.

NOTANDVM III. In rescriptis ordo verborum attendi debet; ita, vt quòd in rescripto, aut mandato prius præcipitur, ante alia expediendum sit. Ita sumitur ex hoc e. iun. Gl. ver. transponentes, vbi Ioan. Andr. circa eandem Gl. Ant. n. 5. inquit, quòd *ordinis peruersio, seu transpositio vitiat processum ipso iure.*

Addit Felin. hic n. 4. post Domin. in cap. fin. de off. deleg. in 6. quòd is dignior ceteri debet, qui prior nominatur: Vnde colligit Tamburin. tom. 1. de iure Prælator. disp. 25. q. 7. n. 2. quòd Prælati Ordinis Prædicatorum antecedunt Prælatos Ordinis Minorum: Et hi Prælatos Eremitarum S. Augustini; quos sequuntur PP. Carmelitæ; Quia iuxta hunc ordinem in iure nominantur, c. vn. §. sanè, de relig. domibus in 6.

NOTANDVM IV. ibi: *Persona idonea administrationem committerent*, quòd vacante ecclesia regulari, administrator à superiore, interim dum Sedes vacat, deputari debet. Ita sumi videtur ex textu, & notat Anton. hic n. 6. vbi ait, quòd *vacante Sede Superior agit pro bonis ecclesie subtractis.* Idemque docuit Ioann. Andr. in c. 2. n. 3. de testam. in 6. Felinus in e. his quæ n. 2. §. Quartò arguitur sic allegans & commendans dictum Archidiaconi super cit. cap. 20. quòd *Episcopus habet curam status Monasterij, vacante Sede, & ipse dat administrationem in temporalibus ac spiritualibus.* Quia omnia iura, inquit Felinus, quæ dicuntur *Capitula succedere vacante Sede, loquuntur de Capitulo ecclesie Cathedralis.*

Corollarium. Vacante Prælatura regulari, Episcopus Administratorem cum auctoritate deputare potest, etiam quoad disciplinam regularem, si Monasterium exemptum non sit. Quia liget Episcopus in istis nego.

negotijs se non imiscet, ordinariè loquendo; secùs tamen est, si Prælatus deficiat, aut negligens vel remissus sit, arg. c. irrefragabili 13. de off. ordinarij. & videri potest de hoc Franc. Suarez tom. 3. de Relig. lib. 10. cap. 11. n. 15. & seqq.

Cæterùm si administrator nullus à Superiore deputetur, tum Prior aut Senior gubernationem exercebit; sed non propriè dictam iurisdictionem; præterquam si per legitimè præscriptam consuetudinem, quippe quæ iurisdictionem dare, sicuti & auferre potest, c. cum contingat, 13. de foro. compet. aliud obtentum sit,

Veruntamen contra notandum istud sentit hic Abb. n. 3. & alij apud Felin. loco cit. quòd administratio bonorum Monasterij, vacante Prælatura, pertineat ad Conuentum, argum. Clem. 1. ver. Abbate autem, de statu Monachorum; Et ad textum huius cap. respondet Panormit. dissidium ac perturbationem ortam fuisse in Monasterio; & ideo administratorem constitui debuisse; quia in tali rerum statu Conuentus seu Capitulum non censetur idoneum administrationi gerendæ. Quà simili ratione legimus in c. vlt. de statu Monachor. Si Prælatus regularis ob bonorum dilapidationem, aliudue crimen, amotus fuerit, à Diocesano interim cõstituendum esse administratorem, donec alius Ecclesiæ Prælatus ordinetur. Quamobrem, cum hæc quæstio, cui Prælatura vacante, in ecclesijs regularibus administratio bonorum competat, non satis decisa sit, diocesani consuetudo sequenda erit.

6 NOTANDUM V. Forma mandati, seu factæ commissiõnis diligenter obseruari debet, l. diligenter 5. ff. mandati, alioquin processus irritus est, vt Gl. hic docet, ver. irritum, & alij communiter, P. Ludou. Mol. tr. 5. de iust. disp. 25. n. 2. Suar. de cens. disp. 3. sect. 12. in fine. Verùm in hac re distinguere oportet: Vel forma seu conditio, quæ Iudici delegato præscribitur, iure etiam communi requiritur, tunc nouam formam non inducit; sed solum commotionem seu instructionem Iudicis continet, secundum Gl. receptam in Clem. 1. ver. reperint, de offic. de-

legati, Gl. in Clem. 1. ver. inhibentes, de iure patron. Innoc. in c. prudentiam n. 9. de off. deleg. Franc. Suarez lib. 5. de legibus cap. 3. n. 8. & seqq. Thom. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 3. n. 3. Quare dicunt DD. in c. significasti 4. cum Gl. ver. conditione, de elect. & super l. condiciones quæ extrinsecus, 98. ff. de condit. & demonstrat. & l. 3. ff. de legatis 1. vbi Bartolus; quòd *expressio conditionis, quæ de iure inest, nihil operatur*: quia etsi non exprimeretur, tamen subintelligi deberet. Quamobrem si conditio seu forma secundum se non sit actui exercendo substantialis, adeoque omisio eius conditionis actum non efficiat irritum, etsi fortè illicitum & non congruè factum; tunc idem quoque erit, si in commissiõne aut mandato conditio talis expressa fuerit. Exempli causa; *Conferas beneficium Titio, si idoneus est*: Tametsi ponamus, minus idoneum esse, nec moribus, aut scientiã commendatum; dummodò non infamis aut omninò illiteratus, adeoque de iure inhabilis existat, valet collatio ipsi à Commissario facta, sicuti iure ordinario valeret, prout docui lib. 4. moral. Th. tr. 2. cap. 15. n. 1. Et affert hunc casum Innocent. in c. vlt. de præsumpt. in princ. Imola in c. penult. n. 2. de Constit. Sanch. in cit. loco, & lib. 8. de matrim. disp. 3. n. 26. Aliud exemplum attuli in mor. Theol. lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 6. q. 2. dicto 4. vbi hanc ipsam doctrinam tradidi.

Vel forma siue conditio, aut procedendi modus iure communi non requiritur, sed à delegante de nouo præscribitur: tum censetur esse substantialis, vt nisi ea forma ferueretur, actus irritus sit. Exemplum habes hic: Quia forma procedendi, quam hic Pontifex præscripsit, ac principaliter mandauit, vt delegati ad Monasterium personaliter accederent, administratorem constituerent, cui subcontractorum restitutio fieret, non merè iuris communis fuit; sed ab homine, videl. Pontifice, specialiter inuenta & proposita. Dico, *non merè*; Negari enim non debet, cum & expressè in textu c. dicatur, etiam contra iuris ordinem processisse delegatos, dum posthabita cognitione de spolio, de iure e-

lectio-

lectionis cognoscere ceperunt, contra l. i. c. de appell. c. cum dilectus 6. de causa poss. & propriet. Ideoque ex hoc capite præcisè, processus eorum & sententia valuisse (licet per appellationem rescindi posset, ut constat ex cit. l. i.) si Pontifex nihil aliud, quam id, quod iure communi statutum, mandare intendisset. Et hæc videtur mens Anton. de Butrio, quam hic fusè examinat Abbas num. 12.

Aliud exemplum huius posterioris membri habes apud Innocent. & Imolam cit. locis; Si Papa mandet conferri alicui beneficium, si sit in iure Canonico, aut Theologia doctor, non valebit collatio, nisi conditio subsistat. Item, si mandet alicui, ut post solertem indagationsm suæ examèn super vitâ & doctrinâ Titij, si idoneum repererit, beneficium ei Apostolicâ auctoritate conferat: non valet collatio, nisi examen præmissum sit, ut benedocet Felin. in cit. c. vlt. n. 33. de præsumpt. Sanchez duobus locis suprâ citatis, contra Gl. in cit. Clemi. 1. ver. repererint, de off. deleg. Nam forma ea examinis præmittendi, spectato communi iure, non requiritur; sed sufficit, contra instituentium, aut providendum non adesse iudicia, quod minus idoneus siue indignus sit, iuxta cit. c. vlt. in fine.

Addendum verò his est, eum tota potestas iudicis delegati pendeat ex voluntate delegantis, ideo ante omnia considerandum esse, volueritne ipse, ut propter formam rescripti non servatam processus irritus sit, necne. Quamobrem accidit interdum, ut tamen à committente forma modusve procedendi, qui communi iure præceptus non est, præscribatur, tamen ex materia subiecta, loquendi modo, alijsque circumstantijs, vel ex Curia consuetudine colligi possit, non fuisse mentem committentis aut mandantis formam substantialem; seu sine qua non statueret, sed solum mentionem, instructionemque circa negotij expeditionem facere. Ut si Ordinarius dispensans in denunciacionibus, sacerdoti alicui committat facultatem assistendi matrimonio; adiecto, ut prius præcipiat sponis sub excommunicatione,

ne ante denunciaciones factas matrimonium consumment; Sacerdos autem omisso præcepto isto, sponfos coniungat, valida erit desponsatio seu matrimonium, prout resoluit Sanchez cit. disp. 33. n. 2. & 6. Contrà verò fieri potest, ut tametsi forma siue conditio, quæ iure communi requiritur, mandato apposita sit, velit tamen mandans sine ea actum, seu processum non subsistere, ut si apertò id exprimat, *aliter non valeat & c.* Vel si ex materia, scribendi modo & c. idem colligi debeat: Ut in casu huius c. quando non absolutè iudicibus præceptum fuerat, ut prius de spoliacione, quam de iure electionis cognoscerent, sicuti de iure fieri oportet; sed procedendi forma specialius determinata erat, ut facilè appareret, Pontificem normam mandati substantialem ponere voluisse.

Inferuit huc, quod dicitur in suprâ cit. l. 5. ff. mandati, *Diligenter igitur fines mandati custodiendi sunt.* Et additur ratio: *quia qui excessit, aliud quid facere videtur.* Et optimè Couarr. in c. alma mater, de sent. excomm. in 6. p. 1. §. 9. n. 8. eumque secutus Sanchez cit. disp. 33. n. 4. ex hoc ipso c. colligunt: quando in mandato forma alio modo, aut in alium finem exprimitur, quam ius commune requirit, censeri formam substantialem: Item, *Ordo iuris in mandato iurisdictionis expressus ad instructionem causa, & ad iusticie ministerium formam non inducit; quam tamen constituit, si ab homine speciali quadam cautela ordo iuris modum procedendi concernens fuerit traditus.* Et hic est sensus huius c. ex mentè Abb. hic n. 12. & ad stipulatur doctrina Bartoli l. diem proferre 32. §. 1. ff. de recept. arbitris.

CAPITVLVM XXIII.

Plerumque.

PARAPHRASIS.

Si alterum rescriptum super eadem causâ ad alios iudices impetretur, non factâ mentione prioris rescripti, per exceptionem